

також на саму структуру облігацій. Кошти залучені за рахунок випуску внутрішніх державних облігацій збільшуються, проте основними їх застосуваннями є страхування коштів вкладників банків, погашення минулого боргу або покриття дефіциту. Також зі збільшенням кількості внутрішнього боргу потрібно більше приділяти уваги залученим коштам та виплатам по облігаціям.

Список використаних джерел:

1. Закон України. Про цінні папери та фондовий ринок. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
2. Боринець С. Я., Могилко Л. В. Економічна природа та призначення державних цінних паперів.
3. Базилевич В. Д. Цінні папери практикум. Навчальний посібник. Київ. 2013. 200 – 338 с.
4. Кабінет міністрів України. Про випуск облігацій внутрішньої державної позики 1995 року. Постанова від 23 серпня 1994 року № 586. Київ.
5. Правління Національного банку України. Про тимчасовий порядок формування комерційними банками фонду страхування вкладів фізичних осіб. Постанова № 125 від 28.05.96. Київ.
6. Кредитні рейтинги боргових зобов'язань України станом на 15 червня 2020 року. URL: https://mof.gov.ua/uk/credit_ratings_2019-345
7. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/primary-ovdp/chart?date=10.01.2008&valcode=UAH>

Буй Т. Г.
Доцент кафедри фінансів, НаУКМА
Русіна К. В.
Студентка 4 р.н., НаУКМА

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЬКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Децентралізація влади може здійснюватися в декількох напрямках: адміністративному, бюджетному, ринковому, політичному. Реформа бюджетної децентралізації, розпочата в Україні в 2014 році, сьогодні вважається однією з найбільш успішних реформ у сфері державних фінансів. З того часу ухвалили більшість нормативно-правових актів, необхідних для ефективного функціонування спроможних громад, завершили процес об'єднання територіальних громад. Наразі в Україні існує 137 міських територіальних громад.

Для ефективного виконання децентралізованих функцій органами місцевого самоврядування, вони повинні розпоряджатися достатнім обсягом доходів, а також мати можливість самостійно приймати рішення щодо їх розподілу. Бюджетна децентралізація полягає у передачі частини повноважень

та відповідальності за видатки та/або доходи бюджету на нижчі рівні влади. Особливості формування та використання бюджетів найбільшою мірою впливають на фінансові можливості місцевого самоврядування виконувати покладені на нього зобов'язання. Водночас варто зазначити, що фінансова автономія територіальних громад залежить не лише від обсягів та структури їх бюджетів, а й від ефективності управління активами громади. У публічних обговореннях акцент часто зміщується на перелік податків чи інших видів доходів, які можна використовувати на рівні громади, проте завжди важливо насамперед дослідити природу й потенціал цих джерел фінансів. Тому питання розвитку фінансової спроможності включатиме в себе розвиток ресурсів його формування.

Джерела формування бюджетів міських громад були закладені у 2015 р. відповідними змінами до Бюджетного та Податкового кодексів України. Згодом 17 вересня було ухвалено Закон України 907-ІХ «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо приведення у відповідність положень бюджетного законодавства у зв'язку із завершенням адміністративно-територіальної реформи».

Найбільшу вагу у структурі місцевих бюджетів загалом мають податкові надходження та офіційні трансферти. Водночас, власними доходами місцевих бюджетів з цим двох категорій є лише податкові надходження.

Податкові надходження можна розділити на дві великі групи: закріплені за громадами загальнодержавні податки та збори та місцеві податки та збори. Саме місцеві податки та збори мають найвищий рівень автономії, адже на них місцева влада може прямо впливати [1].

Серед закріплених податкових надходжень найбільшу вагу найчастіше має податок на доходи фізичних осіб, а серед місцевих – єдиний податок. Обидва ці джерела тісно пов'язані з розвитком підприємницької діяльності на території громади. Місцеве самоврядування зацікавлене в розвитку локального бізнесу, адже це сприятиме наповненню бюджету. У цьому питанні міські територіальні громади наразі часто мають більш вигідне становище, ніж сільські та селищні, через низку факторів. По-перше, центром міської громади є місто. Така адміністративно-територіальна одиниця переважно має більш розвинену інфраструктуру та довший досвід співпраці з підприємцями. По-друге, податки переважно сплачуються за місцем реєстрації юридичної або фізичної особи. Тому бюджет міської громади має великий потенціал отримання ПДФО за рахунок фізичних осіб, працевлаштованих на місцевих підприємствах. По-третє, за рахунок більшої чисельності населення, у міських громадах переважно кращі передумови для розвитку сфери послуг, у якій створюється більша додана вартість ніж, приміром, у сільському господарстві. Водночас, варто зауважити, що міська громада може втратити щонайменше другу з вищенаведених переваг, якщо вона межує з іншою, більш розвиненою міською громадою.

Неподаткові надходження та доходи від операцій за капіталом традиційно мають невелику вагу у структурі місцевих бюджетів. На їх обсяг зокрема впливають кількість адміністративних послуг, які надає місцева влада, обсяг її капіталу та якість управління активами громади. Доходи від операцій з капіталом

є досить вичерпним ресурсом, адже складаються з продажу капітальних активів, які не є нескінченними.

Офіційні трансферти розподіляються на нецільові (дотації) та цільові (субвенції). Згідно з Європейською хартією місцевого самоврядування, для місцевих бюджетів пріоритетними є дотації, адже вони дають самоврядуванню більше свободи вибору щодо напрямку витрат цих коштів. Водночас, в Україні на етапі об'єднання громад важливу роль відіграли саме субвенції: освітня, медична, на формування інфраструктури ОТГ, Нової української школи тощо. Вони сприяли рівномірному розвитку громад, а також допомагали налаштувати низку процесів, переданих у повноваження місцевого самоврядування, в умовах невизначеності та перехідного періоду.

Згідно з Бюджетним кодексом, усі міські ради можуть здійснювати зовнішні запозичення від міжнародних фінансових організацій. Крім цього, міські ради з адміністративним центром у місті обласного значення мають право здійснювати й інші зовнішні місцеві запозичення [2].

Розвиток фінансової спроможності міських територіальних громад передбачає ефективне управління активами громади. До них можна віднести всю комунальну власність: будівлі, землю, інфраструктуру, історичні й культурні пам'ятки тощо. Менеджмент цих активів дозволяє досягти збільшення надходжень до місцевого бюджету, оптимізації його видатків, підвищити інвестиційну привабливість регіону, а також її привабливість для життя – і як наслідок, сприяє комплексному фінансовому зростанню.

Таким чином, результатом реформи децентралізації стало підвищення зацікавленості органів міської влади у збільшенні надходжень до міських бюджетів, пошуку резервів для їх наповнення та збільшенні ефективності адміністрування податків та зборів. З іншого боку увага зосереджена на необхідності формування оптимальної структури видатків бюджету, розвитку управлінського персоналу, проведенні моніторингу видатків з метою попередження нераціональних витрат.

Список використаних джерел:

1. T. Bui, O. Kovalchuk. Financial decentralization and fiscal imbalance of local budgets in Ukraine // Наукові записки НаУКМА. Економічні науки. — 2020. — С. 21-26.
2. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. №2456-VI // Відомості Верховної Ради України, 2010, №50-51. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
3. Лук'яненко, І., Віт, Д. (2017). Системний аналіз формування державної політики в умовах макроекономічної дестабілізації.